

воренето му. Той се смѣше и на двамата, че не били хора на дѣло и на тѣхническата похватностъ, ами били фразьори и нищо повече. Тѣ не познавали и най-елементарнитѣ въпроси, които засѣгали географията; когато конгресътъ очаквалъ да чуе тѣхното най-компетентно мнѣние за окончателното рѣшение на нѣкой споренъ въпросъ, тѣ го заплитали още повече. Нека оставимъ Шуваловъ самъ да ни разкаже единъ поразителенъ случай, който оправдава мнѣнието на Бисмарка и който говори колко невѣжи по най-важнитѣ въпроси сж били първитѣ личности въ конгреса.

„Князь Горчаковъ, колкото и блѣскави страници да има въ своята кариера, не е никога билъ човѣкъ на работата. Той говорѣше чудесно, но говорѣше винаги въ общи черти — никога не влизаше въ подробности. Нѣма да прѣувелича, ако кажа, че прѣди даже да остарѣе съвсѣмъ той бѣше неспособенъ да посочи на картата приблизително границитѣ на разнитѣ балкански страни или пъкъ мѣстото на Карсъ и Батумъ . . . Когато Горчаковъ говорѣше за *„работа“*, той начѣртаваше *„общия планъ“*, както самъ се изразяваше; съ една рѣчь той само *„планираше“* . . . Какво бѣше моето удивление, когато единъ день князътъ ми заяви, че той прѣдоставя на менъ да защищавамъ всичкитѣ други въпроси въ конгреса, а за себе си запазва правото да говори по въпроса за Батумъ . . . Той ще третира тоя въпросъ съ Биконсфилда...

„Конгресътъ привършваше работата си. Бисмаркъ бѣрзаше да се свършатъ засѣданията за да отпътува за Кисингенъ и ежедневно ме запитваше не сме ли се съгласили съ англиискитѣ делегати по въпроса за мало-азииската граница. Азъ му отвърнахъ, че князь Горчаковъ е запазилъ правото той да третира тоя въпросъ съ Биконсфилда. Сжщото съобщение направихъ и на маркизъ Сализбури. Послѣдниятъ ми отговори съ насмѣшка: — „Но, любезний графе, Биконсфилдъ не може да води прѣговори? никога въ живота си той не е погледналъ една карта на Мала-Азия“?

„Князь Бисмаркъ ми заяви, че ако до двадесетъ и четири часа ние не се съгласимъ и не бждемъ готови да рѣшимъ въ засѣдание този въпросъ, то той ще отпъ-